Jeg er glad for at kunne sige, at det billede, som formanden i formiddags tegnede af Danmarks økonomi og af vore økonomiske problemer, er jeg også enig med ham i. Jeg er ligeledes enig med ham i, at det kompleks af forslag, der blev forelagt og gennemført her i sommer, i det store og hele var
et dårligt lovkompleks. Spørgsmålet er, hvordan vi i den kommende tid kan gøre vort til, at den økonomiske politik og dansk politik i det hele taget bliver bedre end det stykke politik, der blev lavet her i sommer. Det vil jeg gerne for mit vedkommende fremsætte nogen betragtninger om - betragtninger som jeg ved optager mange i Venstre, og som jeg derfor gerne vil have skal indgå i vore overvejelser. Vi holder jo landsmøde for en gang om året at få en lejlighed til at tale sammen om vore problemer, og der er jo sket meget, siden vi havde landsmøde sidst. Der er kommet det valg, som var så godt for Venstre, og der er kommet en regeringsdannelse, som vi ikke synes om, som betyder at der er kommet en flertalsregering under socialdemokratisk ledelse. Jeg skal ikke gå nærmere ind på de forhandlinger, som foregik ved den lejlighed. Det har vi drøftet i folketingsgruppen og andre steder, men jeg vil gerne anstille et par betragtninger om, hvad det egentlig er, der er sket, for det er jo meget vigtigt for os, at vi får et nøgternt syn på dansk politik og på vor egen stilling i den. Denne regeringsdannelse, det bliver vi jo nødt til at indrømme, er et minus for Venstre, og et plus for socialdemokraterne.
Venstre havde fremgang ved valget, og socialdemokraterne havde tilbagegang ved valget, men den regeringsdannelse, der nu er kommet, betyder desværre, at Venstre har mindre indflydelse i dansk politik, end vi har haft på noget andet tidspunkt siden krigen sluttede i 1945.
I de 12 år, der er gået, har vi været regeringsparti i de 5 år, og de andre 7 har vi tilhørt en opposition, som stod over for en mindretalsregering og derfor en regering, som var nødt til at forhandle sig til rette med større eller mindre dele af oppositionen i hver enkelt sag. Det gør vi ikke mere, nu står vi over for en regering, der har flertal, og som derfor ikke behøver at tage hensyn til os. Omvendt kan man sige, at socialdemokratiet havde tab ved valget og en ganske betragtelig tilbagegang, det er jeg enig med K. M. Andersen i, ikke mindst når man tænker på, at kommunisterne samtidig er gået tilbage.
Men nu står jo ikke desto mindre H. C. Hansen som leder af en flertalsregering, og jeg er enig med formanden i, at denne regerings politik i meget høj grad, i hvert fald

hidtil, har været præget af socialdemokratiske synspunkter. Derfor må vi jo desværre erkende, at i dag er socialdemokratiet i besiddelse af større magt, end det har haft på noget andet tidspunkt siden Staunings tid. Og det hænger jo altsammen sammen med, at det nu er lykkedes socialdemokraterne at få de to små mellempartier over på deres side. Det var jo det, som var det afgørende. Og her bliver vi jo nødt til at indrømme, at den kamp, der hårs stået i de sidste 4 år, nu i hvert fald i første omgang, endt med en sejr for socialdemokratiet. Der er ingen tvivl om, at Hedtoft og i hvert fald H. C. Hansen fra den tid, han blev regeringschef, målbevidst har stilet efter at få de radikale ind i sin regering. Han har friet til dem flere gange, de har været kølige, men nu er det altså lykkedes, og han har oven i købet fået retsforbundet med i tilgift. Omvendt har det jo været Venstres taktik, det tror jeg vi alle i folketingsgruppen har været enige om, netop at forhindre, at dette skulle ske, vi har tværtimod prøvet på at trække de radikale over til vor side. Erik Eriksen har jo holdt mange taler, hvori han har

understreget, at forskellen mellem ham og Bertel Dahlgaard i forskellige ting ikke var særlig stor, at der skulle være en mulighed for, at de radikale og Venstre kunne komme på talefod, og jeg har været meget tilfreds med, at sådanne taler er blevet holdt, også så sent som under valgkampen blev de jo holdt. Men nu er det altså endt med, at det er blevet socialdemokraterne, der har fået de radikale og retsforbundet over i deres lejr, og på en sådan måde, at det ikke er let for dem at komme fri foreløbig; de vil jo meget nødig til valg i øjeblikket af grunde, som vi alle forstår.

Hvorfor er det gået sådan? Efter min mening hænger det meget sammen med, at Venstre i de sidste 4 år samtidig med at vi gerne ville trække de radikale bort fra socialdemokraterne, samtidig har stået i en efterhånden mere og mere fast blok sammen med de konservative, og at denne blok er blevet placeret sådan i dansk politik, at den ikke blot står som næsten en enhed, men også står som noget, der vender skarpt front til anden side, specielt imod socialdemokratiet, og det bliver jo i praksis opfattet som værende imod arbejderne. Og der vil jeg gerne sige efter 12 års erfaringer i dansk politik, og efter det jeg ved om de radikales historie, at den ene ting, man ikke kan få de radikale med til, det er at gå med ind i eller at støtte en blok, som de opfatter som højreorienteret, og som de opfatter som vendt imod socialdemokratiet og arbejderne. Alt tyder på, at det de radikale helst vil, det var en mellemstilling, en midterlinjepolitik, hvor der kan forhandles til begge sider. Derfor

ville de helst have haft en regering af de 4 partier, men derfor kunne de også tænke sig en ren venstreregering, som kunne forhandle netop til begge sider, de konservative på den ene side, de radikale og socialdemokrater på den anden side, men den ene ting, som de ikke ville støtte, det var altså en blok rettet imod socialdemokraterne. Skulle der være en blok, så har de radikale altid villet, og det ville de altså også nu, hellere være i den blok, hvor socialdemokraterne var end i den anden. Derfor har de tidligere stået sammen med socialdemokraterne, derfor, hvis de skulle vælge imellem to blokke i dag, så valgte de den blok, hvor socialdemokratiet hørte hjemme. Derfor har jeg længe været af den overbevisning, at jo mere vi bankede Venstre og konservative sammen til en blok med skarp front til anden side, jo mere bidrog vi til at fjerne de radikale fra os og nærme dem til socialdemokraterne. Det var med i mine overvejelser omkring martsforliget, som jeg gjorde rede for det ved landsmødet for to år siden.
Nu er det altså sket, nu er de kommet over til socialdemokraterne, spørgsmålet er så, hvordan kommer vi nu videre, hvordan kommer vi tilbage til en situation, hvor Venstre igen kan præge udviklingen i Danmark, sådan som vi siger i vor resolution, i højere grad end vi kan det i dag.

Herom vil jeg gerne sige et par ord, og jeg vil samle det i to punkter: Det ene drejer sig om det rent praktiske arbejde nu, sådan som det begynder i folketinget igen i næste måned. Det andet drejer sig om udviklingen på lidt længere sigt.

Hvad angår det praktiske arbejde nu, så vil jeg gerne sige, at selv nu kan vi få indflydelse. Regeringen behøver ikke at tage hensyn til os, den kan klare sig uden os, og det kan være en fristelse for regeringen til at spille på sin magt, det kan også være en fristelse for os til at sige, men så kan de passe sig selv og så melde os ud af det praktiske arbejde. Jeg håber ikke, at vi lader os friste til det, for det er jo nemlig sådan, at selv en flertalsregering altid gerne vil have sine forslag gennemført med støtte fra videre kredse, så går administrationen lettest, så bliver stemningen i landet bedst, og så står man selv bedre i folks omdømme, og derfor lykkedes det os at få et forlig med regeringen også nu i sommer om skattekontrollovgivning. De tog hensyn til vore synspunkter, og så lavede vi et forlig. Sådan kan det blive i andre tilfælde også, men det forudsætter selvfølgelig, at vi, ligesom vi gjorde i dette tilfælde, går ind i en virkelig forhandling, hvor ingen af parterne kan få sine synspunkter gennemført til 100 procent, hverken regeringen eller vi, men hvor vi kan sætte vort præg på lov-

givningen, og det skal vi gøre i de tilfælde, hvor vi kan. Der vil folketingsgruppen komme over for mange vanskelige overvejelser, vi kan jo ikke sige ja til alting, i mange tilfælde må vi sige nej. Jeg er helt enig med formanden i det han sagde om grundskyldlovgivningen, i andre tilfælde kan vi opnå noget ved en praktisk forhandling.

Men det, der jo nok interesserer os alle mest, det er udviklingen på længere sigt. Hvordan kommer vi igen til en tilstand, hvor der kan dannes en regering, som bliver præget mere eller mindre stærkt, helst meget stærkt, af vore synspunkter. Jeg ved ikke, hvor længe den nuværende regering sidder, man skal måske ikke være alt for sikker på, at perioden bliver kort, de radikale og retsforbundet har en levende interesse i ikke at få valg lige med det første. Men en eller anden gang kommer der jo valg, og ingen regeringskonstellation er jo evig, så på et eller andet tidspunkt kommer der en ny korsvej, i det hele taget der er jo stadig nye korsveje i politikken. Så er spørgsmålet: Hvordan er vi så placeret, når der næste gang skal laves kombinationer med regering for øje. Da vil jeg gerne have, at vi skal drage lære af de erfaringer, vi har gjort, og det gælder nu som før, det er jeg overbevist om, at en blok af Venstre og konservative, som har skarp front imod alt andet her i landet, den har ingen udsigt i overskuelig fremtid til at kim komme til at regere i Danmark. Der blev holdt en Gallupundersøgelse knapt to måneder efter valget, det var her i juli måned efter kriselovsforhandlingerne, og den var meget interessant.

Den viste en ny ret betydelig fremgang for Venstre, samtidig en lille tilbagegang for de konservative, men det som var interessant ved den, det var, at de tre regeringspartier som helhed, hvis der blev valg efter denne Gallup-undersøgelse, ikke ville blive rokket væsentligt, de ville efter denne Gallup-undersøgelse tabe 1 eller 2 af de 93 mandater, de har i dag, det er det hele. Retsforbundet ville ikke engang miste et mandat, der skal efter hvad jeg har hørt være så mange i det parti, som er blevet glade og stolte over at være blevet regeringsparti, at det har fået dem til at trøste sig over meget, som de havde svært ved at forsone sig med. Jeg beder Dem bemærke dette: Hvis der blev et valg, som svarede til denne Gallupundersøgelse, så ville regeringen stadig have flertal, og Venstre plus konservative ville stadig mangle en halv snes mandater i at have flertal, så er denne Gallup-undersøgelse jo endda optaget på en tid, der vel nok må siges at være ugunstig for regeringen, nemlig på en tid, hvor mange, navnlig radikale og i retsforbundet var irriteret over

regeringsdannelsen, og på en tid hvor regeringens forslag var blevet udsat for megen kritik, også i radikale blade, sådan som Erik Eriksen nævnte. Derfor: Man må gøre sig klart, at en blok af Venstre og konservative kan ikke regne med at blive flertal i overskuelig fremtid. Hvis vi vil være nøgterne, så må vi sige, at sådan ser det ud.

Deraf drager jeg to slutninger: For det første må. vi ikke tænke på at slutte disse to partier sammen til eet. Det er der jo nogen, der taler om af og til, der skrives også om det i visse blade af og til. Det har ikke været fremme til alvorlig drøftelse i Venstres ansvarlige politiske organer, men det har alligevel været drøftet så meget og også været nævnt så meget i mere eller mindre offentlige
udtalelser af ledende konservative politikere, også af større blade, at jeg synes tanken bør beskæftige os også ved dette landsmøde. Det er jo ikke mindst Berlingske Tidende, der har interesseret sig for dette. Berlingske Tidende bragte sammen med et par andre blade fonylig en Gallup-undersøgelse om dette spørgsmål, som viste, at der var betydelig tilslutning til tanken hos de konservative vælgere, der var spurgt; hos de venstrevælgere der var spurgt, var der noget mere blandede følelser, og mange følte sig usikre. Jeg vil gerne for mit vedkommende sige, at jeg mener afgjort ikke, vi skal slutte de to partier sammen. De repræsenterer, som også Erik Eriksen sagde, hver sin historiske tradition i Danmark, og selv om der er sket meget og forandret meget siden Estrups tid, så er det alligevel sådan, at det er to forskellige linjer i Danmarks folkelige udvikling. Jeg skal ikke tale om, hvilken af disse to linjer, der er den bedste. I det hele taget skal man jo ikke beskæftige sig meget med det spørgsmål, i et frit folk er der plads for flere strømninger, og de kan hver for sig have deres berettigelse, have deres mission i helheden, uden at den ene behøver at føle sig bedre end den anden, men de er nu engang to forskellige strømninger. Dertil kommer, at efter min mening ville et samlet Venstre-konservativt parti ikke kunne spænde over så vide kredse i det danske folk, som de to partier kan det hver for sig, fordi det ville støde nogen bort, der er ingen tvivl om, at visse radikale folk ville se det som en stor chance, hvis konservative og Venstre blev sluttet sammen. Jeg tror Skive Folkeblad allerede har været inde på det, det vil de gerne se, men det ville jo også mere ydermere bidrage til at drive de radikale og retsforbundet nærmere sammen med socialdemokraterne. Dermed kommer jeg til det sidste, jeg vil sige, og som er dette:

Vi skal i vor politiske udvikling arbejde på ikke blot at give Venstre sit eget ansigt og

sin egen placering, men det skal være en central placering. Det er Venstres udvikling egnet til at give os.

Det er rigtigt, som det er blevet fremhævet, at Venstre i stigende grad repræsenterer mennesker fra næsten alle samfundslag, landbruger, byboer, også arbejdere, i adskillige kommuner er der ikke så få arbejdere, der har stemt Venstre sidste gang, det er der ikke spor af tvivl om. Derfor er Venstre berettiget til en central placering. Også af den grund vil det være farligt, hvis det eneste, der kunne siges om Venstre var, at de var en del af en højreorienteret blok, der bragte sig på afstand af alt andet her i landet. Vi skal, når situationen næste gang er moden til handling, være sådan placeret, at vi kan forhandle til flere sider, sådan at Venstre ikke forspilder de muligheder, som partiets brede folkelige baggrund giver os.